

ELÄMÄNI SANKARI RY:N TOIMINNAN ULKOINEN ARVIOINTI

Hämeenlinna
12/2005

Maija Säkjärvi

Sosiaalikehitys Oy

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	1
2	Arvioinnin toteutus	3
2.1	Arvioinnin lähestymistapa ja arviointikysymykset	3
2.2	Arviointimenetelmät	5
3	Elämäni Sankari ry	7
4	Elämäni Sankari ry arviointiaineiston valossa.....	10
4.1	Toiminnan omaleimaisuus ja erityispiirteet	10
4.2	Rooli paikallisessa toimijaverkostossa.....	11
4.3	Yhdistys valtakunnallisena toimijana	12
4.4	Toiminnan tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta	14
4.5	Elämäni Sankari ry:n hyvä tulevaisuus	17
4.6	Videomateriaalin arviointia	19
4.7	SWOT.....	25
5	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet.....	28
6	Kirjallisuus	31

LIITE

1 Johdanto

Sosiaalikehitys Oy:n toteuttaman arvioinnin kohteena on Elämäni Sankari ry. Elämäni Sankari ry on valtakunnallinen kansalaisjärjestöjen yhteistyöyhdistys, joka tekee pääosin Raha-automaattiyhdistyksen tuen turvin ehkäisevää päihde- ja huumevalistustyötä. Yhdistyksen kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret, vanhemmat sekä lasten ja nuorten parissa työskentelevät ihmiset. Keskeisimmät toimintamuodot ovat koulutustilaisuuksien järjestäminen, materiaalin tuottaminen sekä nuorille suunnattujen tapahtumien järjestäminen. Yhdistyksen maskottina toimiva Sakke Sankari -kilpikonna viestittää osaltaan yhdistyksen yhtä keskeistä periaatetta eli että lapsilla ei pidä olla kiire kasvaa aikuiseksi ja päihdekokeiluihin ei kannata kiirehtiä. Sen sijaan vahvasti toimintaan keskittyvä yhdistys kannustaa nuoria liikunnan ja muun mielekkään tekemisen pariin.

Elämäni Sankari ry pyrkii siten osaltaan kääntämään lasten ja nuorten elämää nykyistä terveellisempään ja turvallisempaan suuntaan. Stakesin toteuttamien kouluterveyskyselyjen mukaan nuorten tupakointi on viime vuosina vähentynyt, mutta sen sijaan humalajuominen on lisääntynyt ja päihdekokeilujen alkamisikä on laskenut. Huolestuttavaa on myös kehityssuunta, jonka mukaan lasten liikkuminen vähenee.

Stakes määrittelee ehkäisevän päihdetyön yleisesti toiminnaksi, jolla ehkäistään ja vähennetään päihteiden käyttöä vaikuttamalla päihteiden saatavuuteen, päihteitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin, päihteiden käyttötapoihin sekä päihteiden ongelmakäyttöä synnyttäviin olosuhteisiin ja sitä tukevaan kulttuuriin (www.stakes.fi). Ehkäisevä päihdetyö on laissa määritelty kuntien toteutettavaksi. Ehkäisevää päihdetyötä päätoimenaan tekeviä henkilöitä on kuitenkin vain 75 kunnassa. Valtaosassa Suomen kuntia puuttuu siten päätoiminen ehkäisevää päihdetyötä tekevä työntekijä. Useissa kunnissa on sivutoiminen ehkäisevää päihdetyötä tekevä henkilö, jonka mahdollisuudet käytännössä hoitaa ehkäisevää päihdetyötä voivat olla rajalliset. (Lääninhallitusten keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta 2004.)

Näin ollen kolmannen sektorin toimijoilla on merkitystä kunnallisen ehkäisevän päihdetyön rinnalla. Suomessa toimii useita paikallisia ja valtakunnallisia järjestöjä, joiden tavoitteena on vaikuttaa lasten ja nuorten päihdekäyttäytymiseen.

Elämäni Sankari ry on toiminut vuodesta 1998 lähtien ja on löytänyt pitkälle oman tapansa toimia kolmannen sektorin järjestönä ehkäisevän päihdetyön kentällä. Tässä vaiheessa yhdistys on kokenut tarpeelliseksi saada ulkopuolisen puolueettoman arvioinnin toiminnastaan, jotta voi edelleen kehittää toimintaansa sekä etenkin sen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Arvioinnin toteutuksesta Sosiaalikehitys Oy:ssä on vastannut Maija Säkjärvi. Arviointi on tehty 2005 syyskuun ja joulukuun välisenä aikana.

2 Arvioinnin toteutus

2.1 Arvioinnin lähestymistapa ja arviointikysymykset

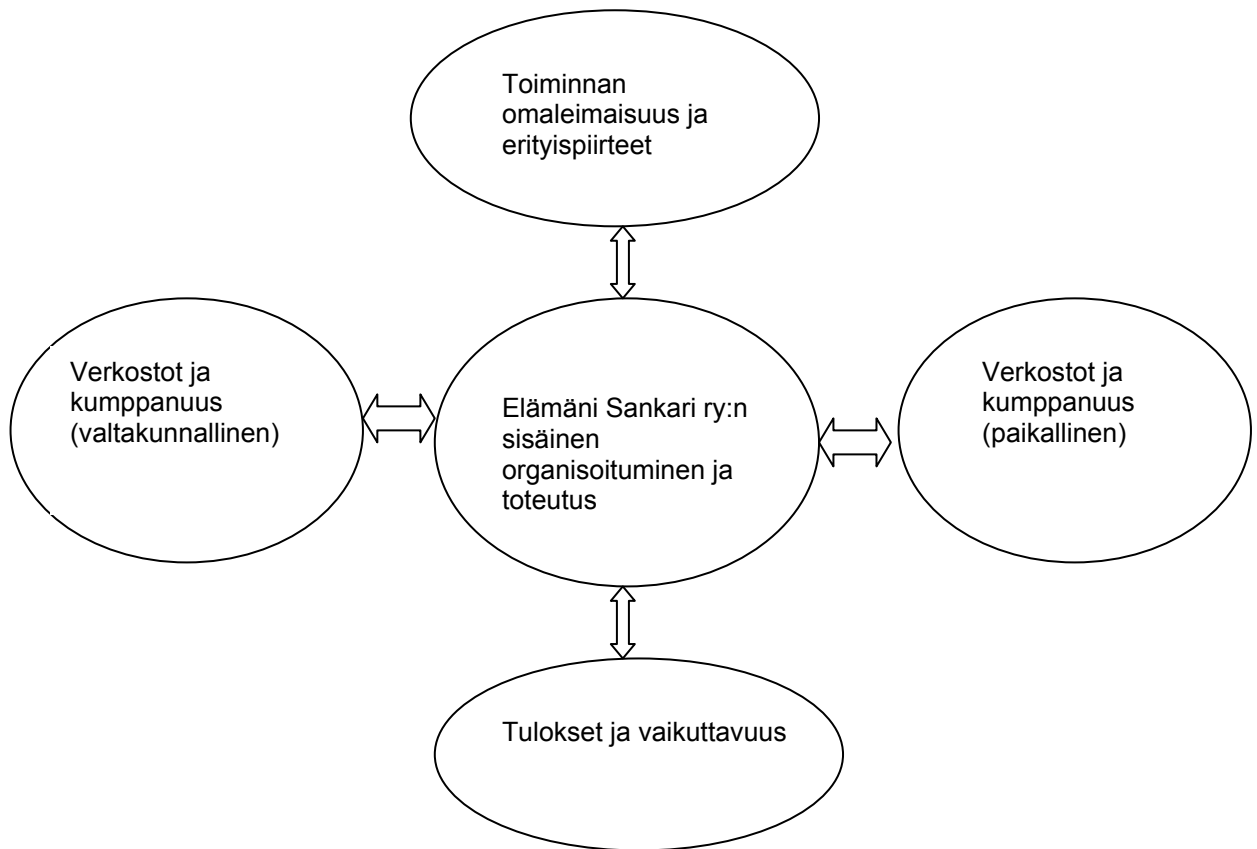
Arviointityön lähestymistavassa ovat yhdistyneet seuraavat pääperiaatteet:

- triangulaatio, joka painottaa metodien ja aineistojen monipuolisuutta sekä tarkastelun moninäkökulmaisuuutta
- dialogisuus, joka painottaa vuoropuhelua tilaajan kanssa
- realismisuus, joka painottaa vaikutusmekanismien ja -prosessien tarkastelua kontekstissaan
- tulevaisuusorientaatio, joka painottaa toiminnan kehittämistä ja toimiviksi osoittautuvien käytäntöjen juurruttamista ja levittämistä
- sekä arvioinnin käyttökelpoisuus tilaajalle ja eri käyttäjäryhmille

Elämäni Sankari ry:n arviointiin on sovellettu ns. 360 asteen arviointiasetelma, joka on esitetty seuraavassa kuviossa. Kokonaisarvion tekemiseksi yhdistyksen toimintaa on tarkasteltu monesta näkökulmasta. Huomiota on kiinnitetty seuraaviin tekijöihin (ks. kuvio 1):

- yhdistyksen sisäinen organisoituminen ja toteutus
- toiminnan omaleimaisuus ja erityispiirteet
- verkostot ja kumppanuus (paikallinen toimijaverkko)
- verkostot ja kumppanuus (valtakunnallinen toiminta)
- tulokset ja vaikuttavuus

Kuvio 1. Arviointiulottuvuudet

Arviointiulottuvuuksista voidaan muotoilla neljä arviointikysymystä:

1. Elämäni Sankari ry:n toiminnan omaleimaisuus ja erityispiirteet?

Miten Elämäni Sankari ry:n toiminnan toimintatapa ja tuotteet eroavat muusta ehkäisevän päihdetyön tarjonnasta? Mitä ainutlaatuista Elämäni Sankari ry:n toiminnassa on muihin ehkäisevää päihdetyötä tekeviin järjestöihin?

2. Elämäni Sankari ry:n rooli paikallisessa toimijaverkostossa?

Mikä on Elämäni Sankari ry:n asema Hyvinkään kaupungin ja seudun ehkäisevän päihdetyön toimijoiden verkostossa? Miten yhdistys on vaikuttanut paikallisen ehkäisevän päihdetyön toimintamuotojen ja toimijaverkoston yhteistyön kehittämiseen?

3. Elämäni Sankari ry valtakunnallisena toimijana?

Missä määrin yhdistyksen ”kotikentällä” kehitettyä toimintamallia on kyetty levittämään ja juurruttamaan myös muille alueille ja paikkakunnille? Mitkä tekijät ovat olleet juurruttamisen onnistumisen kannalta ratkaisevia?

4. Tulokset ja vaikuttavuus?

Ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuuden arvioimista pidetään hyvin haasteellisena (Koskinen-Ollonqvist ym. 2005). Tämän arvioinnin puitteissa pyritään alustavasti vastaamaan siihen, minkä suuntaisia tuloksia ja vaikutuksia yhdistyksen toiminnasta on odotettavissa ja miten yhdistyksen toteuttamalla toimintamallilla on pystytty vastaamaan yhdistyksen itselleen asettamiin tavoitteisiin.

2.2 Arviointimenetelmät

Arvioinnin keskeisiä aineistoja ovat olleet sekä yhdistyksen tuottama kirjallinen materiaali että arvioijan itsensä kokoamat aineistot.

Arvioinnin keskeisin aineisto koostuu yhdistyksen toiminnan kannalta keskeisimpien toimijatahojen teemahaastatteluista. Näihin kuuluvat yhdistyksen toiminnanjohtaja, hallituksen jäseniä sekä toimintaa toteuttavia sankarikouluttajia ja sankarikummeja. Asiakasnäkökulmaa edustavat yhdistyksen palveluita käyttäneet koulut ja urheiluseura. Yhdistyksen aseman selvittämiseksi Hyvinkään paikallisverkostossa on haastateltu kaupungin ehkäisevän päihdetyön verkoston keskeisiä toimijoita. Elämäni Sankaria valtakunnallisena toimijana on tarkasteltu erityisesti Rovaniemellä toteutettavan toiminnan kautta. Sen arvioimiseksi mitä Elämäni Sankari ry:n toiminta on suhteessa muuhun ehkäisevän päihdetyön tarjontaan on haastateltu muutamia ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoita. Haastatteluita tehtiin yhteensä 24, joista viisi tehtiin henkilökohtaisesti ja loput puhelinhaastatteluina.

Yhdistys on toteuttanut aktiivisesti oman toimintansa seuranta ja arviointia. Arvioinnin käytettävissä on siten ollut koulutustilaisuuksista kerättyä palautetta, tietoja koulutusmateriaalin levittämisestä sekä koulutustilaisuuksien ja tapahtumien kautta tavoitetuista nuorista ja muista osanottajista. Yhdistys on myös vuonna 2004 toteuttanut itsearviointiseminaarin, jonka aineisto antaa monipuolisen kuvan sekä toiminnasta että eri sidosryhmien näkemyksistä toiminnan kehittämiseen liittyen. Lisäksi yhdistyksen nettisivuilta www.sankarit.net on saatu tietoa toiminnasta.

Osana arviointia toteutettiin myös yhdistyksen tuottaman ja käyttämän videomateriaalin (Syöksylasku ja Sankarit videolla) pienimuotoinen arviointi. Hämeen ammattikorkeakoulun Hämeenlinnan yksikön 60 ensimmäisen vuoden sosionomi- ja terveydenhoitajaopiskelijaa katsoi videot ja täytti sen jälkeen arviointilomakkeet. Lopuksi käytiin vielä vapaamuotoista keskustelua. Opiskelijat ovat noin 20-vuotiaita eli videoiden kohderyhmiä vanhempia mutta opiskelunsa vuoksi he tuntevat hyvin nuorten arvomaailmaa. Videoarvioinnin tulokset esitetään luvussa 4.6.

Lisäksi arvioinnin loppuvaiheessa järjestettiin Hyvinkäällä työseminaari, jonka tarkoituksena oli sekä tuottaa aineistoa arviointia varten että edistää Hyvinkään ehkäisevän päihdetyön paikallisverkoston toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja yhdistyksen toiminnan edelleenkehittämistä. Tilaisuuteen oli kutsuttu sekä yhdistyksen toimijoita että yhteistyötahoja Hyvinkään ehkäisevän päihdetyön verkostosta. Tilaisuus järjestettiin ennakoitdialogimenetelmää käyttäen.¹ Seminaarin anti esitetään luvussa 4.5.

¹ Ennakointialogi perustuu siihen, että nykyisyyttä lähestytään retrospektiivisesti tulevaisuudesta käsin, jolloin pystytään keskittymään nykyisten ongelmien sijaan parhaisiin mahdollisiin tapoihin ratkaista nykyisessä tilanteessa vallitsevat ongelmakohdat. (Ks. menetelmästä Arnkil, Eriksson 2000)

3 Elämäni Sankari ry

Tämän luvun tarkoituksena on lyhyesti kuvata yhdistyksen oman aineiston pohjalta mikä Elämäni Sankari ry on eli yhdistyksen tavoitteita, toimintamallia sekä toiminnan volyyymiä.

Elämäni Sankari ry on ehkäisevää päihde- ja huumevalistustyötä tekevä valtakunnallinen kansalaisjärjestöjen yhteistyöyhdistys. Yhdistyksellä on jäseninä 29 kpl jäsenyhdistyksiä. Yhdistyksen toiminta syntyi Hyvinkään Tahkon pesiskoulujen valistuskampanjan pohjalta ja se rekisteröityi yhdistykseksi vuonna 1998.

Yhdistyksen tavoitteina ovat:

- vähentää nuorten päihteiden käyttöä ja muuta ongelmakäyttäytymistä
- tehdä ja kehittää uutta koulutusmateriaalia ja uusia toimintatapoja valistustyöhön
- vaikuttaa kohderyhmien arvoihin ja asenteisiin
- monipuolistaa mukana olevien yhdistysten kasvatusohjelmia
- korostaa kavereiden, harrastusten ja positiivisten vaihtoehtojen merkitystä nuorisolle
- lisätä nuorille suunnattuja tapahtumia ja päivittäistä liikkumista
- vaikuttaa verkostoitumalla tehokkaammin nuorison hyväksi

Yhdistyksen kohderyhmä on pysynyt alusta lähtien samana. Kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret, vanhemmat sekä ohjaajat ja valmentajat lasten harrastusten parista.

Yhdistyksen keskeinen työn muoto on koulutustilaisuuksien järjestäminen ja materiaalin tuottaminen. Lisäksi yhdistys järjestää erilaisia nuorille suunnattuja tapahtumia, kuten harrastemessuja, sankarisählyturnauksia ja liikunnallisia kesäleirejä. Aikuisille järjestetään sankarigolftapahtumia. Sankarigolf on erityisesti yrityksille suunnattu hyväntekeväisyystapahtuma.

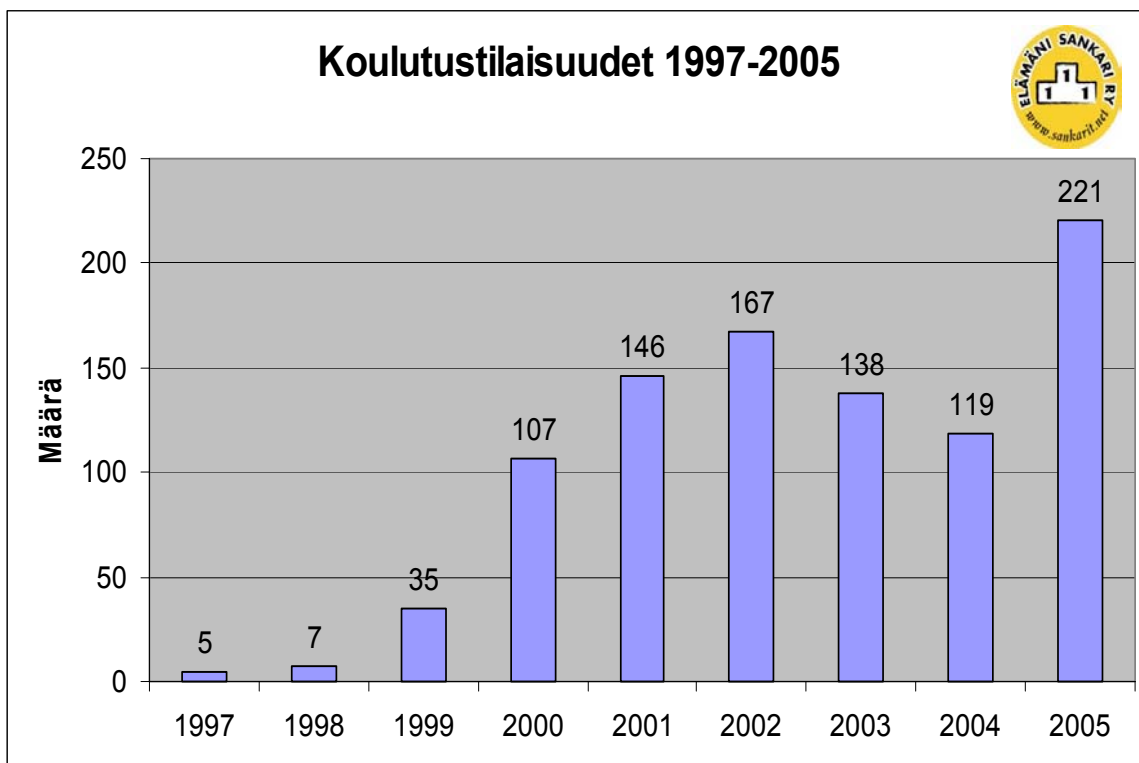
Yhdistyksen toiminnanjohtajan apuna on erityinen Sankarikouluttaja- ja Sankarikummiverkosto. Yhdistyksen taustalla vaikuttaa myös paikallinen neuvottelukunta, johon kuuluu Hyvinkään alueen ehkäisevän päihdetyön yhteistyökumppaneita.

Elämäni Sankari ry tekee yhteistyötä monien eri tahojen kanssa. Hyvinkään paikallisessa verkossa yhteistyökumppaneita ovat kaupungin valistuspalvelu, nuorisotoimi ja liikunta-toimi, urheiluseurat, ala- ja yläkoulut, toisen asteen oppilaitokset, poliisi, seurakunta, 4H-

yhdistys, partiolippukunnat sekä muita yhdistyksiä ja yrityksiä. Valtakunnalliseen toimija-verkostoon kuuluu mm. urheilun lajiliittoja, urheilun aluejärjestöjä, urheiluseuroja, Suomen Valmentajat ry, Nuori Suomi ry, kuntien eri oppilaitoksia, seurakuntia ja yrityksiä. Päihdealan järjestöistä yhteistyötä tehdään erityisesti Elämä on Parasta Huumetta ry:n ja Stop Huumeille ry:n kanssa.

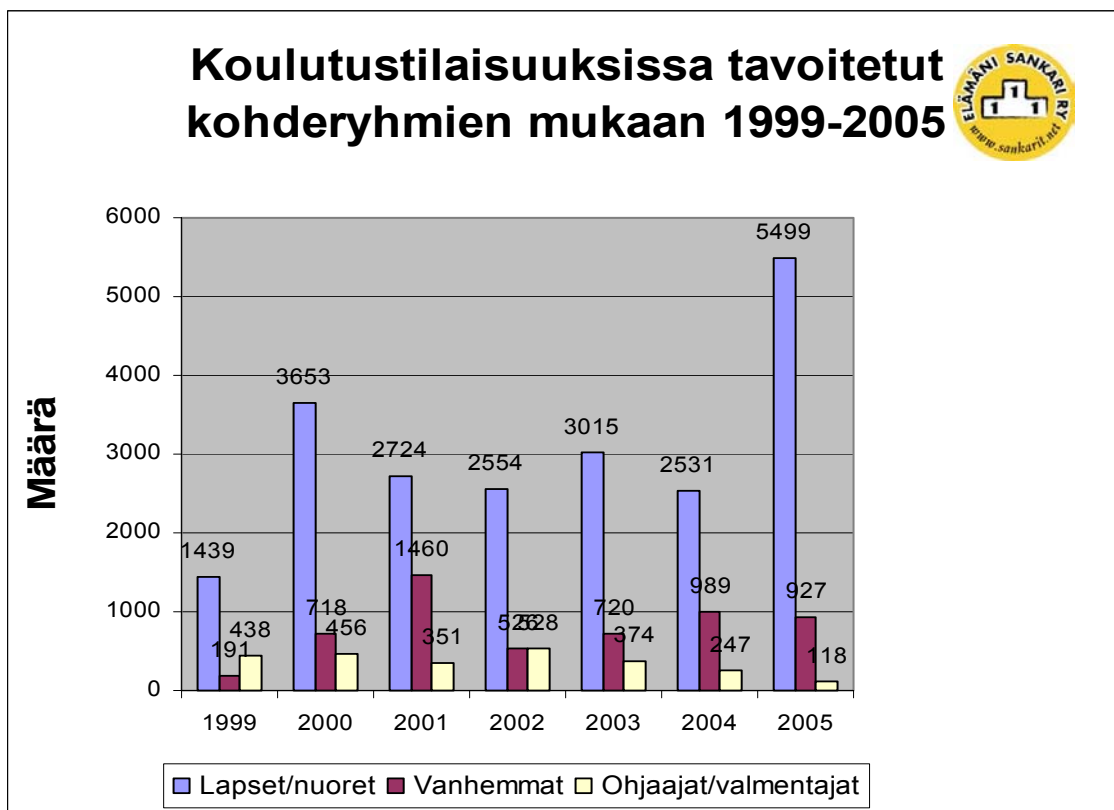
Yhdistys on seurannut aktiivisesti toimintansa kehittymistä. Koulutustilaisuuksien määrät ovat kehittyneet vuosittain seuraavasti:

Kuvio 2. Koulutustilaisuuksien kehittyminen 1997-2005:

Viime vuosien aikana koulutustilaisuuksissa tavoitettujen määrä on hieman vaihdellut, mutta suunta on ollut kasvamaan päin. Vuonna 2005 koulutustilaisuuksissa tavoitetaan yhteensä 6544 henkilöä. Oheisessa kuviossa esitetään tavoitetut kohderyhmien mukaan jaoteltuna. Toiminta on selkeästi painottunut lapsiin ja nuoriin.

Kuvio 3. Koulutustilaisuuksissa tavoitetut kohderyhmien mukaan 1999-2005

Elämäni Sankari ry:n nettisivuilta (www.sankarit.net) löytyy kattavasti tietoa yhdistyksestä ja sen toiminnasta. Konkreettisenä esimerkkinä Elämäni Sankari ry:n ja Elämä on Parasta Huumeetta ry:n välisestä yhteistyöstä sivuilla on päihteisiin ja elämänhallintaan liittyvä nettipeli. Nettisivujen kautta tavoitetaan päivittäin keskimäärin 50 ja kuukausittain reilu 1 600 henkilöä. Vuonna 2005 joulukuun puoleen väliin mennessä yhdistyksen sivuilla oli vierailut 18 500 henkilöä.

Yhdistyksen rahoitus muodostuu Raha-automaattiyhdistyksen ja opetusministeriön avustussuudesta, omista tuotoista ja lahjoituksista.

4 Elämäni Sankari ry arviointiaineiston valossa

4.1 Toiminnan omaleimaisuus ja erityispiirteet

Tässä luvussa kuvataan Elämäni Sankari ry:n toiminnan erityispiirteitä ja omaleimaisuutta haastatteluiden pohjalta.

Kohderyhmä tavoitetaan usein kouluilla. Tällöin tyypillinen Elämäni Sankari ry:n toiminta sisältää seuraavat elementit: Nuorten päihdeasenteiden kartoittamiseksi koululla tehdään ensin päihteisiin liittyvä kysely. Nuorten kanssa katsellaan päihteiden käyttöön liittyvä video, minkä pohjalta keskustellaan. Ohjelmaan kuuluu aina jotain toimintaa, kuten esimerkiksi sähköturnaus. Oppilaiden vanhemmille järjestetään lisäksi vanhempainilta, jossa keskustellaan koulun oppilaiden tilanteesta.

Elämäni Sankari ry:n toisenlainen toimintamuoto on mm. urheiluseurojen kanssa tehty pitkäkestoinen yhteistyö. Yhdistys on mukana esimerkiksi Hyvinkään Jää-Ahmojen terveyskasvatusprojektissa. Projektin tavoitteena on saada nuoret pysymään erossa päihteistä 15 ikävuoteen saakka. Yhdistys tekee säännöllisesti joukkueen jäsenille päihteisiin liittyviä kyselyitä. Projektiin liittyviä luentoja on pidetty mielenkiintoisina ja ne on otettu positiivisesti vastaan.

Elämäni Sankari ry järjestää itse tai on mukana erilaisissa tapahtumissa. Esimerkiksi Hyvinkäällä yhdistys on järjestänyt säännöllisesti harrastemessut, joiden tavoitteena on kannustaa lapsia hyvän harrastuksen pariin.

Lapset ja nuoret otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti. Ensinnäkin huomioidaan lapsen lähiympäristö, johon kuuluvat vanhemmat, opettajat ja vapaa-aikaan liittyvät tahot. Tapaamisissa ei myöskään ole kyse pelkästä valistustyöstä, vaan lapset nähdään laajemmassa kokonaisuudessa. Elämäni Sankari ry:n keskeisenä erityispiirteenä voidaankin pitää toiminnan (erityisesti liikunnan) ja valistuksen yhdistämistä.

Ihmisten kohtaaminen koulutustilaisuuksissa on saanut paljon myönteistä palautetta. Toiminta perustuu pitkälti keskustelevaan otteeseen. Elämäni Sankari ry:n saamaan myönteiseen vastaanottoon on osaltaan vaikuttanut paljon myös se, etteivät yhdistyksen jäsenet ole viranomaisia, vaan edustavat puhtaasti itseään ja yhdistystä.

Toiminnan vahvuutena voidaan pitää, että se perustuu aina paikkakuntaan kohtaiseen tutkituun tietoon. Yhdistyksellä on käytettävissä ajanmukaiset ja toimivat työvälineet, joilla kerätään tietoa koululaisten tai urheiluseuran jäsenten päihdeasenteista. Esimerkiksi Hyvinkäällä saadaan näin vertailutietoa alueen kouluista. Yhdistyksen järjestämässä vanhempainiltoissa vanhemmille kerrotaan nimenomaan oman koulun nuorten asenteista, eikä yleensä siitä miten Suomen nuorisoyhteisö ajattelee. Vanhempien kiinnostus herää, kun kyseessä on omien nuorten mielipiteet ja asenteet.

Yhdistys on saanut toimintaan mukaan nuorten tunnistamista ja ihailemista henkilöistä koostuvan sankarikummiverkoston. Kummeiksi on haettu sellaisia ihmisiä, jotka omalla työllään tai harrastuksellaan median, urheilun tai musiikin parissa ovat saaneet paljon aikaa. Kummit vierailevat kouluissa ja erilaisissa tapahtumissa keskustelemassa nuorten kanssa. Kummien tehtävä on näyttää nuorille, että aina on olemassa hyviä vaihtoehtoja päihteille. He kannustavat nuoria liikunnan tai muiden harrastusten pariin. Sankarikummitoimintaa voidaan pitää erityisesti järjestötoiminnan lisäarvona.

Yhdistyksen selkeä vahvuus on erittäin innostunut ja toimintaan sitoutunut toimijajoukko pitäen sisällään toiminnanjohtajan, hänen apunaan toimivat sankarikouluttajat ja sankarikummiverkoston. Useilla yhdistyksen hallituksen jäsenillä on vankka järjestötausta. Tämän pohjalta hallituksen jäsenet ovat kuvanneet Elämäni Sankari ry:n hallituksen olevan erityisen aktiivinen. Hallituksella on muodollisten hallitustehtävien hoitamisen lisäksi toiminnallinen ja työnohjauksellinen rooli.

Elämäni Sankari ry on onnistunut luomaan omaleimaisen profiilin lapsiin ja nuoriin suunnattavassa ehkäisevässä päihdetyössä. Sitä ei tämän arvioinnin puitteissa ole pystytty selvittämään, miten ainutlaatuinen tällainen toimintamalli on. Arviointiaineisto antaa kuitenkin ymmärtää, että näin vahva liikunnan ja valistuksen yhdistäminen ei ole ainakaan kovin tavallista. Erään haastateltavan sanoin Elämäni Sankari ry:n toimintaa voidaan pitää raikkaana tuulahduksena muun ehkäisevän päihdetyön joukossa.

4.2 Rooli paikallisessa toimijaverkostossa

Tämän luvun tarkoituksena on pohtia sitä, mikä on Elämäni Sankari ry:n rooli paikallisessa ehkäisevän päihdetyön toimijaverkostossa. Elämäni Sankari ry:n ”kotikenttänä” on ollut Hyvinkää, josta käsin toimintaa on tehty laajemminkin. Arvioinnin puitteissa on tarkasteltu, mikä Elämäni Sankari ry:n asema on Hyvinkään kaupungin ehkäisevän päihdetyön toimijoiden verkostossa ja miten yhdistys on vaikuttanut paikallisen ehkäisevän päihdetyön toimintamuotojen ja toimijaverkoston yhteistyön kehittämiseen.

Ehkäisevän päihdetyön tärkeimpänä toteutustapana pidetään yleensä paikallista, moniammatillista ja poikkihallinnollista verkostoyhteistyötä. Mukana siinä silloin ovat kaikki kunnan keskeiset toimijat sekä yhä useammin myös järjestöt. Kunnissa tapahtuva yhteistyö ennalta ehkäisevässä päihdetyössä todentuu päihdetyöryhmissä. Hyvinkään päihde- ja huumetyöryhmään kuuluu edustajia kaupungin eri hallintokunnista. Työryhmään on kutsuttu asiantuntijoiksi edustajat Hyvinkään nuorisopsykiatriselta klinikalta, Hyvinkään Poliisista, A-klinikasta sekä Elämäni Sankari ry:stä. Etelä-Suomen lääninhallituksen selvityksen mukaan järjestöt ovat vielä harvoin käytännön yhteistyössä mukana. (Etelä-Suomen lääninhallitus 2005) Siihen nähden Elämäni Sankari ry on saavuttanut osin merkittävänkin roolin paikallisessa toimijakentässä.

Poliisin näkökulmasta on tärkeää, että poliisilla ja yhdistyksellä on selkeät roolit. Poliisi hoitaa viranomaistehtäviä ja yhdistyksen anti on jalkautua kentälle ennalta ehkäisevään työhön. Poliisin näkökulmasta Elämäni Sankari ry tuo faktoihin pohjautuvaa tietoa paikkakunnan tilanteesta, jolloin ei tarvitse toimia mutu-tiedon perusteella.

Toisaalta Hyvinkään ehkäisevän päihdetyön toteuttamista on vaikeuttanut sen koordinoimattomuus (mm. Hyvinkään päihde- ja huumetyöryhmän raportti). Elämäni Sankari ry on tehnyt kaupungissa osin koordinaatiotason työtäkin. Yhdistyksen asemaa on siten luonnehdittu varsin vakiintuneeksi. Hyvinkäällä keskusteltiin pari vuotta sitten valistuspalveluyksikön yksityistämisestä. Se, että Elämäni Sankaria pidettiin vartenotettavana ehdokkaana kilpailutuksessa, kuvastaa osaltaan yhdistyksen kokemaa luottamusta. Elämäni Sankari ry on paikallisessa verkostossa osaltaan tuonut näkyvyyttä ehkäisevälle päihdetyölle ja ylipäätään valistuksen tärkeydelle.

Viime aikoina yhdistys on kuitenkin toiminut Hyvinkäällä varsin vähän. Hyvinkään paikallinen ehkäisevän päihdetyön tilanne on tällä hetkellä epäselvä ja vaatii selkeitä ratkaisuja. Koordinaation selkiytyttyä kullekin toimijataholle on määriteltävä omat roolit. Tätä problematiikkaa käsitellään tarkemmin luvussa 4.6 yhdistyksen hyvää tulevaisuutta käsittelevien dialogien pohjalta.

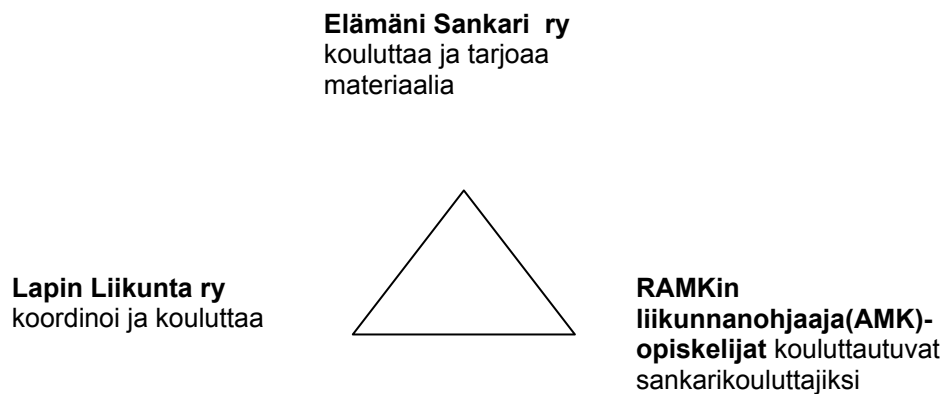
4.3 Yhdistys valtakunnallisena toimijana

Elämäni Sankari ry on valtakunnallista ehkäisevää päihdetyötä tekevä järjestö. Tämän luvun tarkoituksena on kuvata sitä, mitä yhdistyksen valtakunnallisella toiminnalla tavoitellaan ja miten sitä nyt tehdään.

Yhdistys toimii sekä ”kotikentällään” Hyvinkäällä että sillä on toimintaa laajemmalla alueella. Osin valtakunnallinen toiminta on vakiintunutta ja pitkäjänteistä ja osin järjestetään yksittäisiä koulutuksia ja tapahtumia enemmän sattumanvaraisesti tilausten pohjalta. Tällöin toimitaan usein yhdessä jonkin muun järjestön kanssa.

Esimerkki vakiintuneesta yhteistyökuvioista on Lapin Liikunta ry:n ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmassa liikunnanohjaajaksi (AMK) opiskelevien opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö.

Kuvio 4. Elämäni Sankari ry:n yhteistyö Lapin Liikunta ry:n ja RAMKin kanssa

Opiskelijoiden liikunnanohjaajakoulutuksen terveystoiminta ja -kasvatus –opintokokonaisuuteen on sisällytetty erityinen sankarikouluttaja-kurssi. Yhdessä Lapin Liikunta ry:n kanssa Elämäni Sankari ry kouluttaa opiskelijoita sankarikouluttajiksi. Koulutustuen lisäksi Elämäni Sankareilta tulee tarvittavaa koulutusmateriaalia. Lapin Liikunta ry puolestaan markkinoi koulutuksia Rovaniemen kouluille ja ottaa ilmoittautumiset vastaan. Opiskelijat pitävät yhden sankarikoulutustilaisuuden koululla. Tulevina liikunnan ammattilaisina urheilulliset ja reippaat opiskelijanuoret on otettu kouluilla hyvin vastaan. Valmistuttuaan opiskelijat toimivat usein urheiluseuroissa, joten heillä on tiedossa työväline urheiluseuroissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä varten. Opiskelijoita voidaan pitää Elämäni Sankari ry:n ”lähettiläinä”, joiden kautta tietoisuus yhdistyksen toiminnasta ja toimintamallista leviää. Tähän mennessä ei ole selvitetty onko Elämäni Sankari -viesti jäänyt elämään tätä kautta, mutta tässä on mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde yhdistyksen valtakunnallisen juurruttamisen ja vaikuttavuuden kannalta.

Yhdistyksen levinneisyyttä valtakunnallisesti kuvaa myös yhdistyksen materiaalin leviäminen. Esimerkiksi Elämän sankarit, sankarit videolla -video on jaettu jokaiseen Suomen yläkouluun. Syöksylasku video löytyy noin 250 kunnasta.

Elämäni Sankari ry on käynyt erilaisissa seminaareissa kertomassa avoimesti toiminnastaan. Haastateltavien mielestä Elämäni Sankari ry:n toiminnasta voidaan nostaa esiin erityisiä piirteitä, joilla uskotaan olevan kantavuutta valtakunnallisestikin. Tällaisia ovat valistuksen ujutaminen toimintaan, nuorten kannustaminen erityisesti liikunnan pariin, tapauskohtaisen tiedon kerääminen ja käyttäminen ja keskusteleva ote nuorten parissa. Elämäni Sankari ry:n toimintamallia ei kuitenkaan voida suoraan kopioida uusille paikkakunnille. Kuten yleensäkin, hyvät käytännöt eivät ole sellaisenaan levitettäviä ja monistettavia tuotteita. Toimintamallin leviäminen ja juurtuminen edellyttää uusien toimijoiden ja Sankareiden välisessä yhteistyöverkostossa kokemusten vaihtoa ja keskinäistä oppimista.

4.4 Toiminnan tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta

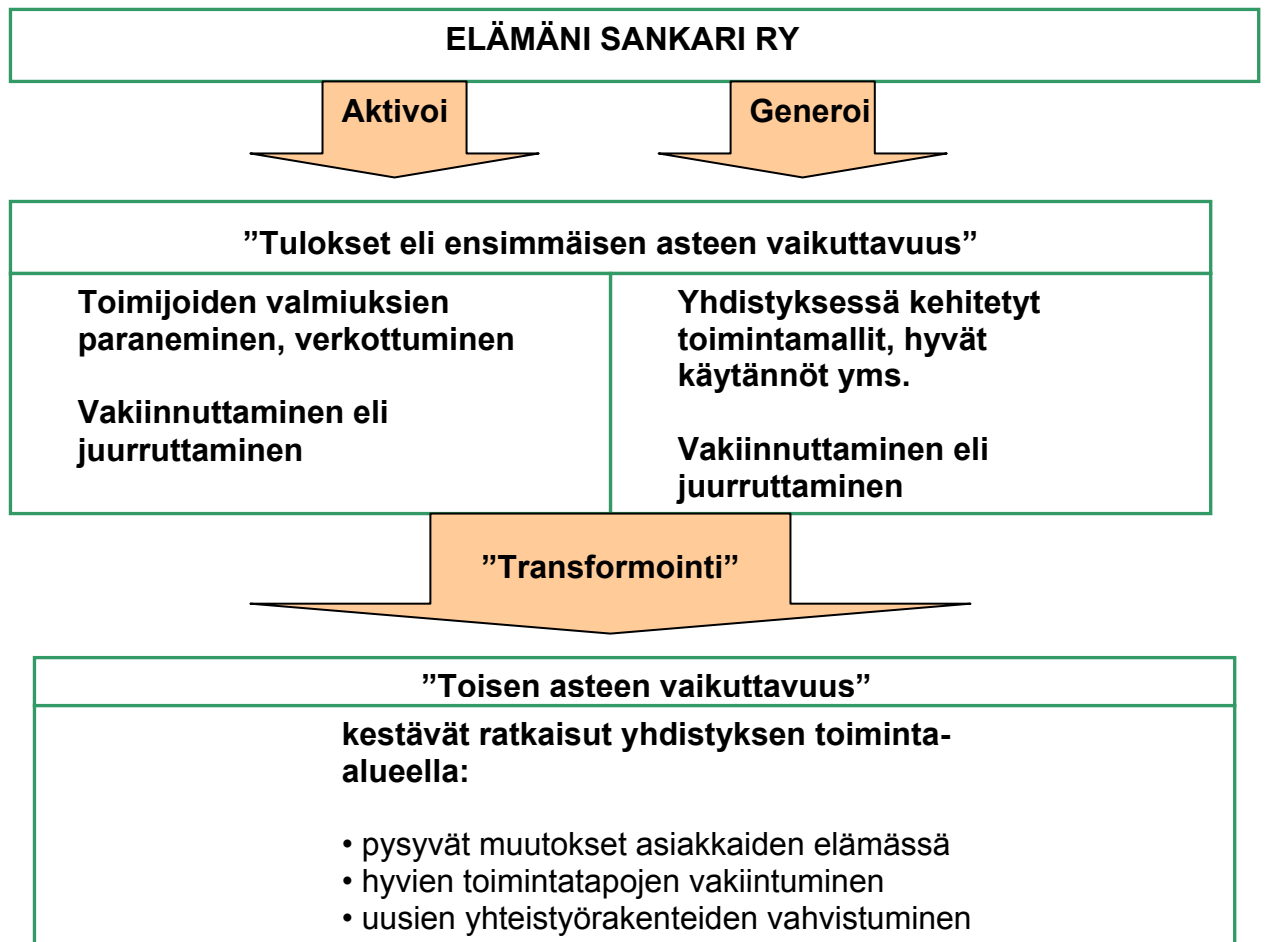
Ehkäisevän päihdetyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointiin liittyy vaikeita mitaamisongelmia, joiden takia yksiselitteisiä, objektiivisia tuloksia ei juuri ole mahdollista saada. Koulutustapahtumien kaltaisten mini-interventioiden osalta yksilökohtaisten tulosten ja vaikutusten osoittaminen edellyttäisi sekä etukäteismittausta että seurantamittauksia pitemmän aikavälin kuluessa. Tämän lisäksi pitäisi vaikuttavuuden arvioinnissa kyetä sulkemaan pois muut vaikuttavat tekijät.

Käytännössä yksilökohtaisen vaikuttavuuden arvioinnissa joudutaan tyytymään suuntaantaviin arvioihin ja todennäköisyyksiin. Suuntaantavia tietoja koulutuksen ja koulutus tuotteiden vaikuttavuudesta saadaan seurantatiedoista, joista käy ilmi tavoitetut osanottajat, edelleen osanottajien palaute koulutustilaisuuksista antaa viitteitä ”viestin perillemenosta”. Astetta luotettavampaa seurantatietoa saadaan säännöllisesti toistetuista kyselyistä tai haastatteluista, silloin kun tämänkaltaiseen seurantaan on mahdollisuuksia.

Yksilötasoisien vaikuttavuuden lisäksi voidaan puhua palvelujärjestelmään kohdistuvista vaikutuksista. Elämäni Sankari ry:n toiminnasta puhuttaessa on tällöin kyse paikallisen ja alueellisen ehkäisevän päihdetyön toimijaverkoston yhteistyön ja toimintakulttuurin kehitymisestä. Tällöin voidaan arvioida toiminnan edellytyksiä ja mahdollisuuksia saada aikaan pitkäkestoisempia vaikutuksia sekä asenteissa että päihteiden käytössä.

Elämäni Sankari ry:n toiminnan vaikuttavuuslogiikkaa voidaan kuvata seuraavalla kuviolla:

Kuvio 5: Elämäni Sankari ry:n toiminnan vaikuttavuuslogiikka

Ensimmäisen asteen vaikuttavuuteen liittyvistä tuloksista huomattavimpana voidaan pitää verkostoitumista. Toimijaverkoston luominen ja sen jatkuva kehittäminen on ollut yhdistyksen toiminnan ja sen tunnettavuuden kannalta välttämätön asia. Yhdistyksen toiminnan tunnettavuus on lisääntynyt sekä paikallisesti että valtakunnallisesti ja toiminta alkaa olla määrällisesti vakiintunutta. Verkostoitumisessa on havaittavissa jo osin toisen asteen vaikuttavuuteen liittyviä kestäviä ratkaisuja, mihin viittaa se että yhdistys on solminut pitempikestoiseen yhteistyöhön perustuvia kumppanuussopimuksia kuntien ja järjestöjen kanssa. Tämä suuntaus kasvattaa jatkossa yhdistyksen rahoituksessa omaa osuutta entisestään. Merkittäviä tuloksia ovat myös yhdistyksen tuotokset. Yhdistyksen toiminta on jo pitkälle tuotteistettu eli yhdistyksellä on selkeät tuotteet, joita se tarjoaa, kuten koulutukset, teemaviikot, sankarisählyt, sankarigolfit ja harrastemessut. Konkreettisempia tuloksia ovat yhdistyksen tuottama materiaali, kuten videot, pelit ja Sakke Sankari -maskotti.

Toisen asteen vaikuttavuuteen liittyvä kysymys on jääkö Sankareiden toiminta vain yksittäiseksi käynniksi tai tapahtumaksi vai onko sillä pysyvämpiä vaikutuksia kohderyhmässä. Vaikutuksista nuorten liikkumisen lisääntymiseen ja päihteiden käytön vähentymiseen on ilman perusteellista tutkimusasetelmaa mahdoton sanoa mitään todellista tietoa. Tämän tyyppiset asiat vaativat toteutuakseen myös paljon suurempia järjestelmätason asioita, kuten esimerkiksi liikuntatuntien lisäämistä, työttömyyden alentamista ja ylipäättään perheiden hyvinvointiin panostamista kaikilla alueilla. Yhdistyksen tavoitteiden ja toimintamallin voidaan kuitenkin nähdä edesauttavan oikeansuuntaisesti.

Ehkäisevän päihdetyön laadusta ja sitä kautta ”viestin perillemenosta” kertoo osaltaan se, miten toiminta otetaan vastaan. Haastateltavat ovat kokeneet tärkeäksi, että nuoret todella keskittyvät kuuntelemaan ja keskustelevat innokkaasti. Koulutuksia ja tapahtumia on myös pidetty hyvin mielenkiintoisina. Yhdistyksen tekemissä omissa palautekyselyissä koulutustilaisuuksista on annettu hyvää palautetta, kouluttajien asennetta on arvostettu ja koulutuksista on koettu saaneen uutta tietoa. Yksittäisten koulutusten ja tapahtumien jälkeen kouluttajat eivät kuitenkaan ole enää myöhemmin mukana nuorten elämässä, joten tietoa yksittäisen tapahtuman vaikutuksesta on mahdoton sanoa. Useat haastateltavat totesivat, että on hyvä tulos jos edes yhdenkin nuoren pään saa käännytetyksi tai että jos nuori edes kerran pysähtyisi jälkikäteen miettimään mitä asiasta puhuttiin. Rovaniemellä Lapin Lennosto toimii kummina ja kutsuu vuosittain yhden sankarikouluttajien kouluttaman luokan kummivierailulle tutustumaan toimintaansa. Vierailun yhteydessä kerrataan koulutuksessa käytyjä asioita eli vierailu on yksi tapa vahvistaa viestiä.

Yksittäisissä tapauksissa on pystytty todentamaan, että koulutustilaisuuksien ansiosta kouluilla on paljastunut huumeita käyttäneitä nuoria. Näiden nuorten osalta asiaan on pystytty puuttumaan ja nuoria auttamaan.

Päihteiden käyttöä ennen monet tekijät vaikuttavat siihen, että nuori päätyy käyttäjäksi. Nuorten päihteiden käytön on todettu kulminoituvan varhaiseen tupakanpolton aloittamisikään. Elämäni Sankari ry pyrkii osaltaan siirtämään aloitusikää myöhemmäksi ja keksimään nuorille muuta tekemistä sen sijaan. Nuorten ohjaaminen liikunnan ja muiden harrastusten pariin onkin yhdistyksen toimintaperiaatteissa tärkeää. Lapsille pyritään löytämään jotain tekemistä (liikuntaa tai jokin muu harrastus), koska on todettu, että jos lapsi saadaan harrastamaan jotain 15 ikävuoteen saakka, tämä pysyy paremmin erossa päihteistä. Hyvinkään Harrastemessuja voidaankin tässä mielessä pitää hyvin tärkeinä. Opettajat ovat huomanneet ongelmallisten lasten mielenkiinnon heränneen koulunkäyntiä kohtaan, kun lapselle on löytynyt hyvä harrastus. Konkreettisesti tämä voi näkyä siten, että lapsi alkaa tulla joka päivä kouluun ja sairaspöissaolot voivat vähentyä. Harrastusseurat

ovat osaltaan nähneet, milloin sankarikummit ja sankarikouluttajat ovat käyneet kouluilla. Kiinnostus harrastusseuroja kohtaan lisääntyy tällöin hetkellisesti. Ei voida kuitenkaan sanoa, johtiko kiinnostuksen herääminen todella harrastuksen aloittamiseen.

Tähänastiset kokemukset viittaavat siihen, että pitkäjänteinen yhteistyö esimerkiksi urheiluseuran kanssa on tuloksellisempaa kuin yksittäiset koulutuskäynnit. Kun yhteistyö on ollut pysyvää, valmentajat ovat voineet todeta nuorten asenteiden muuttuneen päihdekielteisiksi. Samansuuntaista viestiä on tullut yhdistyksen urheiluseuran terveystyöprojektiin osallistuville nuorille suunnatuista säännöllisesti toistetuista kyselyistä.

Elämäni Sankari ry:n toiminnassa on elementtejä, joiden kansainvälisten tutkimusten mukaan on todettu lisäävän vaikuttavuutta. Tulokselliset päihdehankkeet ovat kohdistuneet nuoren koko lähiympäristöön. Erityisesti nuoria ympäröivät aikuiset, kuten vanhemmat, opettajat ja harrastusten ohjaajat on tällöin otettu mukaan. (Holmila, haastattelu)

Lasten ja nuorten kohdalla päihdekasvatus on jatkuvaa asennekasvatusta. Tässä Elämäni Sankari ry:llä on oma roolinsa ja tehtävänsä täydentämällä koulun ja muiden tahojen päihdekasvatusta.

4.5 Elämäni Sankari ry:n hyvä tulevaisuus

Tässä luvussa kuvataan työseminaarissa käydyt dialogit Elämäni Sankari ry:n hyvään tulevaisuuteen ja huoliin liittyen. Arvioinnin keskeisiä kysymyksiä on ollut yhdistyksen toiminnan erityispiirteet ja se mikä yhdistyksen rooli akselilla paikallinen – valtakunnallinen on. Arviointitapaaminen oli yhdistykselle yksi foorumi miettiä tulevaisuutensa painopisteitä näihin kysymyksiin liittyen.

Ensimmäisen tulevaisuuden muistelu -dialogin tarkoituksena oli miettiä Hyvinkään ehkäisevän päihdetyön hyvää tulevaisuutta vuonna 2007, jolloin ehkäisevä päihdetyö hoituu Hyvinkäällä erinomaisesti. Toimintaa käydään tällöin ihailmassa muualta Suomesta ja Hyvinkään toimintamallille on jopa myönnetty Terve-Sos-päivien vuotuinen kehittämisspalkinto. Osallistujilta kysyttiin, miltä tilanne silloin Hyvinkäällä näyttää. Miten tämä näkyy kunkin omassa työssä ja mikä on Elämäni Sankari ry:n rooli tässä?

2007 ehkäisevä päihdetyö nähdään niin tärkeäksi, että siihen löytyy rahaa nykyistä enemmän suhteessa korjaavaan työhön. Ehkäisevää päihdetyötä tekevät eri tahot toisiinsa täydentäen. Työskentely on järjestelmällistä ja tehokasta eli tiedetään selkeästi mitä kukin taho tekee missäkin. Tämä edellyttää, että on selkeästi nimetty koordinaatitaho,

jolla on selkeä kuva eri toimijoiden vastuista ja rooleista. Toimiessaan hyvin ehkäisevää päihdetyötä tehdään poikkihallinnollisesti, mikä konkreettisesti näkyy siinä, että eri sektoreiden toimijoilla on aidosti mahdollisuuksia panostaa poikkihallinnollisen työn suunnitteluun ja tekemiseen. Päihdevalistusta annetaan alueen kaikille lapsille ja nuorille ja huolehditaan siitä, että valistusta pystytään antamaan riittävän varhain. Tarvetta on sekä yleisestä suurillekin ryhmille suunnatusta että pienryhmille suunnatusta täsmävalistuksesta. Valistus ei perustu pelotteluun, vaan tärkeää on mahdollisimman keskusteleva ote nuorten kanssa.

Kun Hyvinkään ehkäisevä päihdetyö on koordinoitu hyvin, on myös selkeästi sovittu mitä ja missä Elämäni Sankari ry tekee. Suhteessa kaupunkiin yhdistyksen mahdollisuus on täsmäkouluttaa ennalta sovitut koulut. Yhdistyksellä on toimivat ja nykyaikaiset välineet koulukohtaisten tietojen keräämiseen. Tällöin myös viranomaisilla on mahdollisuus saada käyttöönsä yhdistyksen keräämää tietoa.

Jotta ehkäisevä päihdetyö saadaan hoitumaan edellä kuvatulla tavalla, se edellyttää ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista selkeän sopimuksen. Kaupungin on riittävän korkealla taholla päätettävä, mikä on kaupungin näkemys ehkäisevän päihdetyön asemasta Hyvinkäällä. Elämäni Sankari ry on jo tehnyt kaupungille tarjouksen mahdollisuudestaan ja halukkuudestaan hoitaa tietty osa alueen valistustyöstä. Tämä tarjous on nyt tarpeen uusia, jotta prosessi kaupungin ehkäisevän päihdetyön järjestelyistä etenee.

Elämäni Sankari ry toimii sekä paikallisesti Hyvinkään alueella että valtakunnallisesti. Viime aikoina yhdistyksen toiminta on selkeästi painottunut muualle kuin Hyvinkäälle. Yhdistyksellä on vakiintunutta yhteistyötä mm. Rovaniemen ja Pieksämäen seuduilla. Kysyntää yhdistyksen tarjoamille palveluille on paljon muualtakin Suomesta.

Seuraavassa dialogissa osallistujia pyydettiin asennoitumaan tilanteeseen viiden vuoden päähän, jolloin Elämäni Sankari ry:llä on merkittävä asema ehkäisevän päihdetyön saralla Suomessa. Osallistujat arvioivat mitä tämä tarkoittaa toisaalta yhdistyksen itsensä kannalta ja toisaalta mitä lisäarvoa tai ongelmia se merkitsee Hyvinkään alueen kannalta.

Valtakunnallisesti yhdistyksen toiminta on tällöin keskittynyt Etelä-Suomen alueelle, koska sieltä löytyy eniten kysyntää. Valtakunnallista toimintaa tehdään pitkälti yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa. Visiona ollut ehkäisevän päihdetyön järjestöjen koordinoituminen löyhän keskusliiton/organisaation alle on toteutunut. Elämäni Sankari ry on verkostossa yhteistyökykyinen, mutta on pystynyt säilyttämään omaleimaisuutensa. Yhteistyön kautta omaan toimintaan on kuitenkin saatu uusia toimintatapoja. Toiminnan vaikuttavuudenkin

kannalta valtakunnallinen yhteistyö koetaan tärkeäksi. Yhdistyksen valtakunnallinen toiminta suhteessa Hyvinkään paikallisverkostoon on hyödyiltään kaksisuuntaista. Valtakunnan tason toiminnasta yhdistykselle kertynyt osaaminen hyödyttää myös Hyvinkäätä. Hyvät käytännöt kulkevat yhdistyksen myötä kumpaankin suuntaan. Toimiessaan laajemmalla alueella Elämäni Sankari ry näkyy julkisuudessa ja toiminnalle kertynyt positiivinen imago on lisäarvoa myös paikallisesti. Yksi mahdollisuus valtakunnallisessa toiminnassa on pyrkiminen pitkäjänteisempään kumppanuuteen sen sijaan, että enemmän sattumanvaraisesti tehdään kysynnän perusteella yksittäisiä koulutuskäyntejä.

Lopuksi osallistujat miettivät sellaisia painopisteitä, joihin yhdistyksen olisi hyvä panostaa jatkossa. Valistustarve kohdistuu aina vain nuorempiin, joten yhdistyksen on tärkeä panostaa nykyistä vahvemmin alakouluikäisiin. Lasten vanhemmat ovat myös selkeä painopiste. Vanhempainiltoihin pääseminen koetaan erittäin tärkeäksi. Lasten tavoittaminen koulun lisäksi urheiluseurojen kautta on tärkeää. Esimerkiksi Hyvinkään Jää-Ahmojen kanssa toteutettu pysyvämpi yhteistyösuhde on todettu erittäin hyväksi asiaksi. Toiminnalla voidaan jo osin nähdä olleen vaikutuksia nuorten päihdeasenteisiin. Tällaista urheiluseuroissa kokeiltua tiivistä yhteistyökuviota voidaan jatkossa käyttää myös kouluilla, jolloin myös toiminnan vaikuttavuudesta on mahdollisuutta saada syvällisempää tietoa. Yhdistyksen nykyisestä toiminnasta täsmäkyselyt ja niiden pohjalta keskustelu nuorten, vanhempien ja ohjaajien kanssa koetaan edelleen tärkeäksi. Nuorille idolit ovat hyvin tärkeitä, joten sankarikummitoiminnan jatkaminen on myös tärkeä painopiste.

Yhteenvetona käytyjen dialogien pohjalta voidaan todeta, että Elämäni Sankari ry:n tulevaisuus on varsin hyvissä kantimissa. Yhdistyksellä on selkeä koulutustuote, jolle on kysyntää valtakunnallisestikin. Yhdistyksen toiminnassa on mukana innostunut, osaava ja innovatiivinen toimijajoukko, jolta löytyy aitoa halua toiminnan kehittämiseen. Hyvinkään kaupungilla on nyt mahdollisuus hyödyntää yhdistyksen tarjontaa paikkakunnalla, mutta se edellyttää prosessin selkeää etenemistä kaupungin omassa päätöksenteossa.

4.6 Videomateriaalin arviointia

Elämäni Sankari ry:n yhtenä tavoitteena on uuden valistusmateriaalin tuottaminen. Yhdistys on tuottanut videomateriaalia nuorten kanssa käytäviin päihteitä käsitteleviin keskusteluihin. Terveystieteiden keskuksen ylläpitämän ehkäisevän päihdetyön materiaali-rekisterin mukaan erilaisia nuorille suunnattuja videoita on varsin runsaasti, mutta tässä arvioinnissa ei suoriteta vertailua ko. videoiden kesken. Yhdistys on itsekin kerännyt koulutustilaisuuksien yhteydessä palautetta videoistaan. Tässä arvioidaan yhdistyksen videomateriaalia (Syöksylasku ja Sankarit videolla) Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun

opiskelijoille tehdyn kyselyn ja yhdistyksen kannalta keskeisimpien toimijatahojen haastatteluiden pohjalta tarkoituksena tuoda lisäaineistoa yhdistyksen saamaan omaan palautteeseen ja kehittämisajatuksia tulevaan materiaalityöntantoon.

Terveysaineistojen vaikuttavuutta on erittäin vaikea osoittaa. ”Hyvä aineisto” on lisäksi hyvin subjektiivinen ja suhteellinen käsite, jolloin arvioijan oma ympäristö ja elämäntilanne vaikuttavat pitkälti siihen, koetaanko aineisto hyväksi vai huonoksi. Videoiden arvioinnin kriteereinä on käytetty soveltuvien osien Terveystieteiden tutkimuskeskuksen käyttämiä kriteereitä hyvälle valistusaineistolle. (ks. kriteereistä tarkemmin Terveysaineiston suunnittelun ja arvioinnin opas). Tässä arvioinnissa on ko. kriteereistä käytetty seuraavia:

- oikea ja virheetön tieto
- sopiva määrä tietoa
- kohderyhmä on selkeästi määritelty
- kohderyhmän kulttuuria on kunnioitettu
- herättää huomiota
- luo hyvän tunnelman

Syöksylasku-elokuva on tarkoitettu 15–18-vuotiaiden nuorten kanssa käytävien päihteiden käyttöä koskevien keskustelujen virikemateriaaliksi. Elokuvassa 18-vuotias Veera joutuu ongelmiin huumeiden käytön vuoksi. Videolla esiintyvät nuorille suunnatusta *Salatut elämät* -televisiosarjasta tutut näyttelijät. Videon mukana on ohjaajan opas, jota voi käyttää apuna videon katsomisen jälkeen käytävissä keskusteluissa.

Sankarit videolla, elämän sankarit -video on tarkoitettu nuoremmalle kohderyhmälle eli 11–16-vuotiaille. Elokuvassa näyttelevät nuorille *Kummeli*-sarjasta tutut näyttelijät. Videoon kuuluu myös ohjaajan opas.

HAMK:n opiskelijoilta kysyttiin ylipäättään mielipidettä videoiden toimivuudesta keskustelujen virittäjänä nuorten parissa. Yksimielisesti videoiden todettiin olevan toimiva tapa avata keskustelua vaikeistakin aiheista. Hyvin tehdyt videot herättävät tunteita ja kysymyksiä, jolloin keskustelu on helppo avata.

Videot ovat hyvä keskustelun virittäjä. Siinä saa rauhassa katsoa ja kehittää mielipidettä ja sitten jakaa ne muiden kanssa.

Tämä on varmasti nuorille paras tapa. Herättää ja virittää ajatuksia, kun kaikkea ei sanota suoraan.

Toimivat varmasti hyvin, koska videon visuaalisuus tekee aiheesta hyvin käsin koskettavan ja aidon, myös realistisen.

37 prosenttia vastaajista arvioi nimenomaan Syöksylasku-videon toimivan päihteiden käyttöä koskevan keskustelun avaajana erittäin hyvin ja 60 prosenttia hyvin. Kolme prosenttia arvioi sen toimivan kohtalaisesti. Sitä huonompia arvioita ei annettu lainkaan.

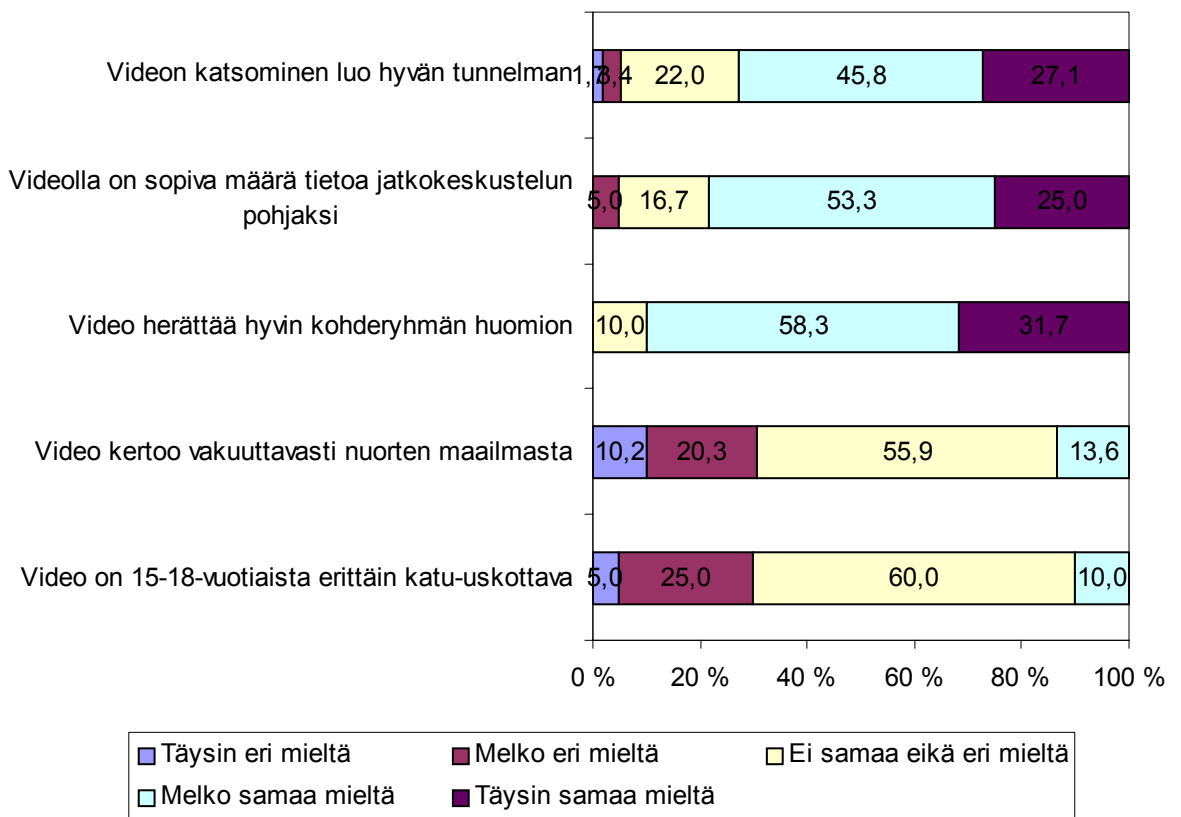
Syöksylasku-videon arvioitiin sopivan ikäryhmälle 15–18-vuotta varsin hyvin. Video nähtiin tarpeelliseksi jo nuoremmillekin, koska päihteitä kokeillaan aina vain nuorempina. Toisaalta videon uskottiin kiinnostavan myös vanhempaa kohderyhmää.

Nuorille ja nuorille aikuisille eli n. 13–20-vuotiaille, koska nykyään jo hyvin nuoret sekaantuvat päihteisiin.

Ehkä yli 16-vuotiaille sopii parhaiten, oli aika rankka video.

Videosta esitettiin muutamia väitteitä ja vastaajia pyydettiin arvioimaan niitä videon kohderyhmän näkökulmasta.

Kuvio 6. Arviot Syöksylasku-videosta väittämien pohjalta

Videon arvioidaan onnistuvan kohderyhmän huomion herättämisessä varsin hyvin. Samoin video onnistuu luomaan katsojissa hyvän tunnelman, mikä näkyi myös ”arviointiraidissa” itsessäänkin. Videolla on myös sopiva määrä tietoa jatkokeskustelun pohjaksi. Sitä sen sijaan epäillään enemmän, kertooko video vakuuttavasti nuorten omasta maailmasta. Huumekokeilut koskevat vain pientä osaa nuorisosta, vaikka valistavana elokuvana video toimisikin hyvin. Samansuuntaisesti arvioidaan videon ”katu-uskottavuuttakin”.

Kokonaisarvion antamiseksi vastaajia pyydettiin antamaan kouluarvosana videosta. Videota pidettiin kautta linjan onnistuneena, sillä kiitettävän arvosanan antoi yli puolet vastaajista ja hyvän arvosanan 40 prosenttia. Ainoastaan viisi prosenttia vastaajista antoi tyydyttävän arvosanan.

Vastaajat pohtivat monipuolisesti Syöksylasku-videon hyviä ja toimivia puolia. Erityisen hyvänä asiana mainittiin videon realistinen kuvaus siitä, miten huumeisiin voi jäädä jo ensimmäisestä kokeilukerrasta koukkuun. Videon juonta pidettiin kaiken kaikkiaan toimivana. Tunnettujen näyttelijöiden uskottiin tekevän videosta entistä kiinnostavamman. Muina hyvinä asioina mainittiin tunteisiin vetoavuus, nuorison oman puhetyylin käyttäminen, asioiden esittäminen muutoin kuin perinteisesti saarnaamalla sekä musiikki ja maskeeraus.

Todellisuudessa varmaankin mahdollinen tilanne, nuorille tutut roolihahmot voivat pitää kiinnostuksen paremmin yllä... (Salkkarit). Todentuntuisuus, hyvät näyttelijäsuoritukset...aitous...nuorille sopivalla tavalla esitetyt asiat, ei paasausta ja saarnaamista, vaan hyvä ja toimiva esimerkki kuinka voi käydä.

Poikkeava tavanomaisista valistusvideoista ja erittäin mielenkiintoista katsoa. Olisi voinut katsoa kauemminkin.

Videota on käytetty jo pitkään mutta mahdollisia uusiakin videoita ajatellen voidaan ottaa huomioon Syöksylasku- videota koskevat kehittämissuositukset. Tunnettuja näyttelijöitä pidettiin toisaalta varmana nuorison kiinnostuksen herättäjänä. Toisaalta niiden pelättiin vievän vakavan aiheen uskottavuutta. Asioiden arveltiin etenevän liian suoraviivaisesti ja nopeasti, mutta toisaalta ymmärrettiin, ettei yhteen videoon mahdu kaikki asiaan liittyvät näkökulmat.

Päihteistä korostettiin huumeita ja jäi ehkä vaikutelma että alkoholi ja tupakka ovat haitattomia, arkeen kuuluvia asioita. Kuiville pääsy ja ylipäättään hoitoon pääsystä olisi voitu näyttää tarkemmin. (Se näytti helpolta.)

Hoitoon meno ei ole todellisuudessa noin helppoa ja ”aineista” eroon pääseminen vie paljon aikaa.

Sankarit videolla -elokuvan arvioitiin toimivan päihteiden käyttöä koskevan keskustelun avaajana heikommin kuin Syöksylasku-elokuvan. Puolet arvioi Sankarit videolla -elokuvan toimivan kohtalaisesti ja 20 prosenttia hyvin. Huonosti sen arvioi toimivan 27 prosenttia ja erittäin huonosti viisi prosenttia. Alhaisempiin arvioihin saattoi osin vaikuttaa tämän videon osalta sen epäsuorempi yhteys päihteisiin, jolloin arviointi olisi ollut todenmukaisempi vasta Elämäni Sankari ry:n kouluttajan johdolla käydyin keskustelun jälkeen.

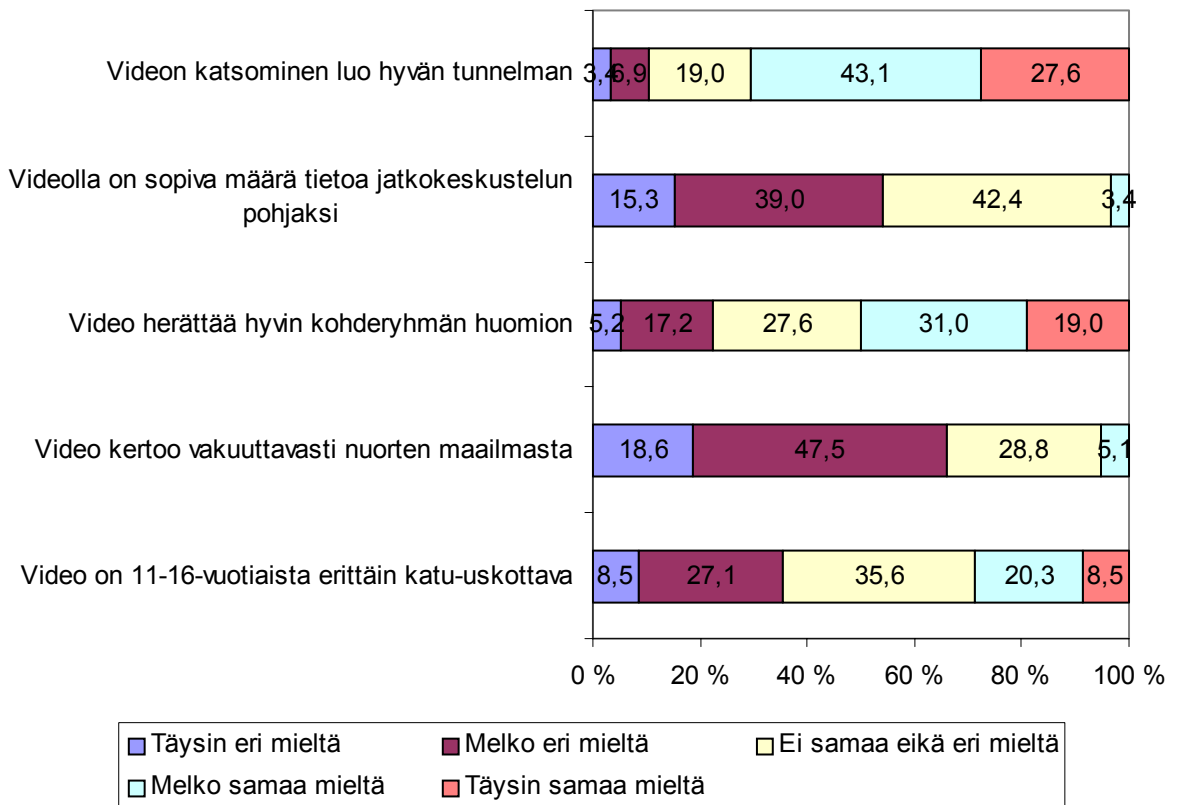
Video on tarkoitettu erityisesti 11–16-vuotiaille. Suurin osa vastaajista (83 prosenttia) arvioi tämän ikäryhmän olevan täysin oikea tai suurin piirtein oikea. 8,5 prosenttia arveli videon sopivan paremmin myös vanhemmille ja 8,5 prosenttia nuoremmille.

Ehkä 11-vuotiaat eivät ymmärrä videon ideaa. Kummeli-meininki kiinnostaa varmasti, mutta ymmärtävätkö lapset/nuoret todellista tarkoitusta?

En oikein päässyt selville mille ikäryhmälle olisi hyvä...suuri haarukka.

Kyllä tämä vanhemmillekin keskustelujen virikkeeksi sopisi.

Kuvio 7. Arviot Sankarit videolla -elokuvasta väittämien pohjalta

Esitetyissä väittämässä Sankarit videolla -elokuva onnistuu parhaiten luomaan katsojissa hyvän tunnelman. Samoin video onnistuu herättämään hyvin kohderyhmän huomion. Videolla sen sijaan ei ole riittävästi tietoa jatkokeskustelun pohjaksi. Videon tosin ei ole ilmeisesti tarkoituskaan olla informatiivinen, mutta siitä huolimatta toivottiin selkeämpää kytkentää viitattuihin ongelmiin. Tämän vuoksi tämän videon kohdalla korostuukin perusteellinen jälkikeskustelu. Koska videon hahmot eivät ole nuoria ja asioiden käsittely perustuu huumoriin, video ei ymmärrettävästi kerro vakuuttavasti nuorten omasta maailmasta. Toisaalta videota kuitenkin pidetään kohtuullisen katu-uskottavana.

Kokonaisarvio kouluarvosanalla mitattuna on tyydyttävä (keskiarvo 6,8). Hyvän ja kiitettävän arvion antoi 27 prosenttia vastaajista, tyydyttävän arvion antoi 60 prosenttia ja huonon 12 prosenttia.

Videon ehdottomasti hyvinä puolina pidettiin sen hauskuutta ja huumoria. Kummeli-hahmojen arveltiin kiinnostavan kohderyhmää.

Video oli hauska ja toimintarikas. Antoi oman ajattelun ja mielikuvituksen tilaa.

Kummeli-hahmot toivat hauskuutta videoon ja koska ovat niin hömppiä, eivät ymmärrä sitä "juttua", se auttaa samaistumaan.

Samoin kuin Syöksylasku-videossa myös Sankarit videolla -elokuvassakin tuttujen rooli-hahmojen arveltiin toisaalta vievän uskottavuutta aiheelta. Useat vastaajat ihmettelivät videon tarkoitusta ja ideaa, mikä korostaa hyvin vedetyn keskustelun olevan erittäin tärkeä videon katsomisen jälkeen. Muutamat kiinnittivät huomiota videoissa käytetyn kielen sopimattomuuteen näin nuorille tarkoitettussa elokuvassa.

Ehkä hiven lisätietoa päihteiden haitoista ei olisi pahitteeksi! Antaa vähän liiankin hauskan kuvan ko. asioista.

En tiedä ymmärtävätkö kaikki 11–13-vuotiaat "jutskan" tarkoittavan päihkeitä, huumeita, rikollisuutta. Vievätkö hauskat hahmot lasten huomion. Asiaankuuluvia sanoja ei edes mainittu (huumeet jne.)

Arviointitilaisuuden loppuun opiskelijat kävivät vielä innostunutta keskustelua. Usea korosti, että videoiden kohderyhmä on tärkeä miettiä hyvin. Esimerkiksi Syöksylasku on syytä näyttää riittävän varhain ennen ensimmäisiä päihdekokeiluja, vaikka toisaalta se saattaa pelottaa liian nuoria. Tärkeänä pidetään myös sitä, että videoiden anti käydään läpi perusteellisissa keskusteluissa.

Yhdistyksen keskeisten toimijatahojen haastatteluissa yhdistyksen toiminnan keskeisinä tärkeinä tuloksina mainitaan videomateriaali. Videoita pidetään voimakkaina ja tunteita herättävinä. Haastateltujen suoraan saama tai kuulema palaute niistä on yksinomaan ollut myönteistä. Kouluttajille videot ovat olleet toimiva työväline keskustelujen virittäjinä.

Yhdistyksen internet-sivuille kerätty palaute videoista on pitkälle samansuuntainen arvioinnin puitteissa kerätyn aineiston kanssa.

Kokonaisarvio videomateriaalista on siten positiivinen. Videot ovat ammattitaidolla tehtyjä ja ne osaltaan edesauttavat myös yhdistyksen päihteiden käytön vähentämiseen liittyvää tavoitetta.

4.7 SWOT

Elämäni Sankari ry käydään läpi arviointiaineiston valossa vielä oheisen SWOT-taulukon avulla. Siinä kuvataan arvioinnin pohjalta nousseita yhdistyksen vahvuuksia, mahdollisuuksia, heikkouksia ja uhkia.

Taulukko 1. Elämäni Sankari ry:n SWOT

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innovatiivinen ja sitoutunut toimijaverkko (toiminnanjohtaja, hallitus, kouluttajaverkosto, kummiverkosto) - Selkeä kohderyhmä (nuoret, vanhemmat, ohjaajat harrastusten parista) - Kohderyhmä otetaan kokonaisvaltaisesti (valistus yhdistetään toiminnallisuuteen; nuoria ohjataan liikunnan ja muun harrastustoiminnan pariin) - Keskusteleva työote - Toiminta perustuu tutkittuun paikkakuntaan perustuvaan tietoon - Tasokas materiaali (videot) - Ajanmukaiset ja toimivat työvälineet - Kohderyhmän tavoittamisessa hyötyä kun ei ole viranomaisen - Joustavuus - Kykenee yhteistyöhön muiden ehkäisevän päihdetyön järjestöjen ja toimijoiden kanssa 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuuden arvioimisen hankaluus (yleinen ongelma)
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarvetta kohderyhmälle suunnattuun ehkäisevään päihdetyöhön ja nuorten aktivoimiseen on - Toimintamallin levittämiseen ja juurruttamiseen on jo nyt olemassa väyliä (esim. ammattivalmentajiksi opiskelevien myötä) - Toimintamallin edelleen kehittäminen asiakasnäkökulmaa kartoittamalla (nuoret, vanhemmat, ohjaajat) 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan henkilöityminen pitkälti yhteen ihmiseen - Toiminnan rahoitus - Toiminnan hallittavuus kun ollaan monessa mukana koko Suomen alueella - Elämäni Sankari ry:n rooli Hyvinkään paikallisessa ehkäisevän päihdetyön kentässä

Yhdistyksen selkeä vahvuus on ehkäisevän päihdetyön kentällä uudenlaisen toimintamallin laadukas toteuttaminen innostuneen toimijaverkon voimin. Valistuksen yhdistämistä vahvasti toimintaan ja etenkin liikuntaan voidaan pitää varsin innovatiivisena tapana vastata lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan ehkäisevän päihdetyön haasteisiin. Yhdistyksellä on käytössä ajanmukaiset ja toimivat työvälineet, joilla kerätään nuorilta tietoa päihteisiin liittyen. Toiminta perustuu aina tutkittuun koulukohtaiseen tietoon.

Päihdejärjestöjen välistä yhteistyötä ei voida pitää itsestään selvyytenä, sillä jo kolmannen sektorin rahoituskuviot pitkälti pakottavat yhdistykset kilpailemaan keskenään. Siihen nähden on myönteistä, että Elämäni Sankari ry on aktiivisesti pyrkinyt ja pystynyt yhteistyöhön muiden järjestöjen kanssa.

Järjestön vahvuutena voidaan pitää myös joustavuutta. Elämäni Sankari ry ei ole sidoksissa kunnalliseen päätöksentekoon, vaan tarvittaessa se voi reagoida muuttuviin tilanteisiin nopeasti.

Yhdistyksellä on paljon mahdollisuuksia. Esimerkiksi Stakesin kouluterveyskyselyn tulosten perusteella nähdään, että tarvetta nuoriin kohdistuvalle ehkäisevälle päihdetyölle on. Yhdistyksen toimintamallin valtakunnalliseen levittämiseen on jo nyt olemassa kanavia. Ammattivalmentajien kautta levitetty viesti Sankareiden toiminnasta tarjoaa kanavan viestin eteenpäin viemiselle.

Yhdistyksessä on vain yksi palkattu työntekijä, jolloin toiminta pakostakin vahvasti henkilöityy. Henkilöitymisestä ei ole haittaa kun toiminnanjohtaja on dynaaminen, innovatiivinen ja aktiivinen. Tämä voi tarkoittaa kuitenkin yhdistyksen toiminnan haavoittuvaisuutta, mikä vuoksi on tärkeää panostaa toimintamallin vahvistamiseen ja siirtämiseen jälkipolvillekin.

Yhdistyksen toiminta on riippuvainen ulkopuolisesta rahoituksesta, vaikka oman rahoituksen osuus on lisääntynytkin. Nykyisellä rahoitus pohjalla yhdistyksen toiminta on varsin laajaa. Toiminnan laajentaminen on pitkälle resurssikysymys.

Yhdistyksen lähiaikojen haaste on löytää toimiva rooli Hyvinkään paikallisessa ehkäisevän päihdetyön kentässä. Tämä voidaan toisaalta kääntää Hyvinkään kaupungin uhaksi menettää aktiivinen toimijataho.

5 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Keskeiset arviointitulokset esitetään arviointiulottuvuuksien mukaan tiiviisti oheisessa taulukossa.

Taulukko 2. Elämäni Sankari ry:n ulkoisen arvioinnin keskeiset tulokset

Arviointiulottuvuus	Arvio/kommentti	Suositus
<i>Toiminnan omaleimaisuus ja erityispiirteet</i>	Toiminnan (etenkin liikunnan) ja valistuksen yhdistäminen. Keskusteleva ote. Toiminta perustuu tapauskohtaiseen tutkittuun tietoon. Sankarikummi- ja kouluttajaverkosto. Tasokas materiaali.	Yhdistyksen elinehto on toiminnan ja materiaalin systemaattinen tuotekehittäminen.
<i>Elämäni Sankari ry:n rooli Hyvinkään paikallisessa toimijaverkossa</i>	Hyvinkään ehkäisevän päihdetyön koordinointi nykyisin epäselvä, mikä heijastuu myös yhdistyksen toimintaan paikallisesti. Toimintaa Hyvinkäällä nykyisin vähän. Toisaalta Elämäni Sankari ry on saavuttanut vahvan luottamuksen ja sitä kautta aseman paikallisesti.	Yhdistys uusii tarjouksen Hyvinkään kaupungille. Vastuu toiminnan jatkumisesta Hyvinkäällä on ensisijaisesti kaupungilla, koska yhdistyksellä on kysyntää muuallakin. Määriteltävä selkeästi mikä yhdistyksen rooli paikallisessa ehkäisevän päihdetyön verkostossa on suhteessa kuntaan.
<i>Elämäni Sankari ry valtakunnallisena toimijana</i>	Valtakunnallinen toiminta tapahtuu toisaalta yksittäisten koulutusten ja tapahtumien kautta sattumanvaraisesti. Toisaalta on pitkäjänteisempää yhteistyötä.	Pyritään siihen, että valtakunnallisella tasolla edetään suunnitellusti. Rajataan valtakunnallinen toiminta-alue ja toiminta. Yhteistyön jatkaminen muiden ehkäisevän päihdetyön järjestöjen ja toimijoiden kanssa on tärkeää.
<i>Tuloksellisuus ja vaikuttavuus</i>	Tuloksia verkostoituminen ja selkeät tuotteet (koulutukset, tapahtumat, materiaali). Ehkäisevän päihdetyön arviointi sinänsä erittäin haasteellista ja vaikutukset tulevat pitkän ajan kuluessa. Toiminnassa kuitenkin elementtejä (lapsen lähiympäristön huomioiminen), joiden todettu edistävän vaikuttavuutta.	Toiminnan systemaattisen dokumentoinnin ja itsearvioinnin jatkaminen. Toiminnan sisällöllinen seuranta tärkeää. Vaikuttavuuden kannalta järkevä pyrkiä pitkäjänteisiin kumppanuussopimuksiin.
<i>Kokonaisarvio</i>	Kokonaisarvio Elämäni Sankari ry:stä on myönteinen. Yhdistys on onnistunut luomaan omaleimaisen profiilin, eräänlaisen brändin ja vakiinnuttamaan paikkaansa ehkäisevän päihdetyön toimijakentässä.	On tärkeää, että yhdistyksellä on mahdollisuus säilyttää omaleimaiset piirteensä kuitenkin siten, että yhdistys säilyttää myös kykynsä oppia uutta ja kokeilla uusia toimintamalleja.

Kokonaisarvio Elämäni Sankari ry:n toiminnasta on myönteinen. Yhdistyksen toiminta on pienimuotoista mutta resursseihin nähden tuloksellista. Tuloksellisuus perustuu siihen, että toiminta on pitkälle tuotteistettu. Yhdistyksellä on selkeät tuotteet, joille on kysyntää sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Yhdistys onkin onnistunut luomaan omaleimaisen profiilin, eräänlaisen brändin ja vakiinnuttamaan paikkaansa ehkäisevän päihdetyön kentällä sekä paikallisesti että myös laajemminkin.

Elämäni Sankari ry:llä on kolme erityistä roolia:

1. kouluttaja
2. paikallisverkoston toimija ja koordinoija
3. konsultti paikallisverkoston toiminnan kehittämisessä

Yhdistys voi valita, pyrkikö se ensisijaisesti valtakunnallisesti tunnetuksi kouluttajaksi vai haluaako se vahvan aseman yhden tai useamman paikallisverkoston koordinoijana. Roolit eivät ole toisaalta ristiriidassa, vaan erilaiset roolit voivat täydentää ja tukea toisiaan. On kuitenkin tärkeää, että eteneminen on nykyistä tietoisempaa ja suunnitellumpaa. Kun on kyse koulutuksista on tarpeen miettiä mikä on järkevä toimintareviiri. Yhdistyksen kannalta pitkäjänteisten yhteistyösuhteiden luomista voidaan pitää kannatettavana ja järkevänä suuntana. Paikallisverkostojen toiminnan kehittämisen konsultoinnille voi tulevaisuudessa olla kysyntää, joten tähän rooliin voi jatkossa panostaa vahvemmin. Yhdistyksen lisärekrytointia voisi suunnata kouluttajapuolelle, jolloin toiminnanjohtajan osaamista voisi vahvemmin hyödyntää erilaisissa konsultointitehtävissä.

Elämäni Sankari ry:n tuottama ja käyttämä materiaali on saanut hyvää palautetta. Yhdistyksen toiminnan elinehto on kuitenkin jatkuva tuotekehitys, sillä esimerkiksi videomateriaalien elinkaari on nykyisin varsin lyhyt. Yhdistyksen kannattaa hyödyntää luomaansa verkostoa systemaattisessa tuotekehittelyssä.

Yhdistyksen toiminta Hyvinkäällä hakee parhaillaan paikkaansa. Yhdistys voi uusia tarjoksensa Hyvinkään kaupungille, mutta ensisijaisesti on kaupungin itse tehtävä päätös siitä, miten se haluaa ehkäisevän päihdetyön hoitaa. Yhdistyksen rooli suhteessa Hyvinkään kaupungin ehkäisevän päihdetyön verkostoon liittyy yleiseen keskusteluun siitä, mikä on järjestön rooli suhteessa kuntaan. Kyse on tällöin pohjimmiltaan hyvinvointivaltion ja kansalaisyhteiskunnan välisestä suhteesta. Ritva Varamäki (2003) onkin kysynyt ovatko järjestöt vain julkisen päihdetyön jatke vai onko niillä myös oma itsenäinen roolinsa kunnallisen työn rinnalla tai joskus jopa sen vaihtoehtona. Oman haasteensa Elämäni Sankari ry:n kannalta tässä on vielä se, kun kyseessä on lakisääteinen kunnan oman harkinnan mukaan toteutettava ehkäisevä päihdetyö. Toisaalta tämä on tehtävä, joka sopii hyvin

myös muiden tahojen kuin kunnan tehtäväksi. Viime aikoina on valtakunnallisella tasolla keskusteltu siitä, miten kumpikin taho pystyy säilyttämään omalaatuisuutensa, jotta järjestö ei olisi pelkkä kunnan puuttuvien palvelujen tuottaja ja täydentäjä. Järjestöjen rooli ja lisäarvo, tässä siis Elämäni Sankari ry:n, voidaan nähdä erityisesti uusien toimintatapojen kehittämisessä. (Möttönen & Niemelä 2005.) Yhdistyksen proaktiivinen, aktiivisesti asioita edistävä rooli on myös jatkossa merkittävä.

Yhdistyksen tekemää itsearviointia ja toiminnan dokumentointia voidaan pitää tasokkaana. Yhdistyksen tulevaisuuden tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeä huolehtia systemaattisesta toiminnan sisällöllisestä seurannasta. Säännöllisen asiakaspalautteen keräämisen avulla saadaan tietoa sekä itse toimintamallista että ”viestin perillemenosta”.

6 Kirjallisuus

Arnkil, Tom Erik, Eriksson, Esa, Arnkil, Robert. Kunnallisten palveluiden dialoginen kehittäminen. Ylisektorinen lastensuojelu, vanhustenhuolto ja kaupunkipolitiikka. Palmukeraportti. Kansallinen työelämän kehittämisohjelma, työpapereita 11, Helsinki 2000.

Ehkäisevän päihdetyön käsikirja- alkoholi, huumeet ja tupakka (toim.) Jaap van der Stel Deborah Voordewindin avustamana Pompidou-ryhmä Euroopan Neuvosto & Jellinek Consultancy Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 1999.

Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 92/2005. Peruspalvelut Etelä-Suomen läänissä 2004.

Kröger Christoph, Winter Heike, Shaw Rose. Ehkäisevän päihdetyön arviointiohjeet, Käsikirja ehkäisevän päihdetyön suunnittelijoille ja arvioijille, IFT Institut fur Therapieforchung Munchen Saksa.

Lääninhallitusten keskeiset arvioit peruspalvelujen tilasta 2004. Lääninhallitusten suorittama toimialansa peruspalvelujen arviointi. Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2005.

Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu 2005.

Parkkunen, Niina & Vertio, Harri & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo. Terveysaineiston suunnittelun ja arvioinnin opas Terveysten edistämisen keskuksen julkaisuja-sarja 7/2001.

Savola, Elina, Pelto-Huikko Antti, Tuominen, Päivi, Koskinen-Ollonqvist, Pirjo. Katsaus terveyden edistämisen arviointitutkimuksiin. Sata tapaa arvioida terveyden edistämistä. Terveysten edistämisen keskuksen julkaisuja 6/05.

Stakesin kouluterveyskyselyt (www.stakes.fi).

Valtakunnallinen peruspalvelujen arviointiraportti 2004.

Varamäki, Ritva, Järjestöt ehkäisevän päihdetyön toimijoina. Ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan verkostolehti 2/03.

LIITE

Haastattelut

Henrik Norrena, Elämäni Sankari ry/Toiminnanjohtaja
Antero Rönkä, Elämäni Sankari ry/Hallituksen jäsen
Harri Ruotsalainen, Elämäni Sankari ry/Hallituksen jäsen
Vesa Mauriala, Elämäni Sankari ry/Hallituksen jäsen
Jouko Kalliomaa, Elämäni Sankari ry/Hallituksen puheenjohtaja
Janne Marvaila, Sankari kummi
Pia Koriseva, Sankari kummi
Mira Aalto, Sankarikouluttaja
Timo Hupponen, Sankarikouluttaja
Lise-Lotte Sundell, Hyvinkään opetuspalvelukeskus/IP-koordinaattori
Simo Varjonen, Hyvinkään nuorisotoimi/Nuorisotoimen päällikkö
Raija Koivisto, Hyvinkään Valistuspalveluyksikkö
Esa Hintikka, Hyvinkään opetuspalvelukeskus/Martin koulun rehtori
Janne Peräsalmi, Hyvinkään opetuspalvelukeskus/Vehkojan koulun vararehtori
Yrjö Sipilä, Hausjärven yläste/Rehtori
Matti Koski, Hyvinkään Poliisi
Arto Piuva, Lapin Liikunta ry
Piia Similä, Lapin Urheiluopisto
Anna Halonen, Joroisten lukion entinen koulukuraattori
Maija Jokinen, Hyvinkään Jää-Ahmat P92/Joukkueenjohtaja
Marko Virtanen, Hyvinkään Jää-Ahmat P92/Valmentaja
Ossi Savolainen, Vantaan apulaiskaupunginjohtaja/Hyvinkään entinen perusturvajohtaja
Risto Holstila, Hämeenlinnan kaupunki/Ehkäisevän päihdetyön vastuhenkilö
Marja Holmila, Stakes, Alkoholi - ja huume tutkimus –ryhmä/Tutkimusprofessori

Työseminaarin osallistujat Hyvinkäällä 24.11.2005

Henrik Norrena, Elämäni Sankari ry, toiminnanjohtaja
Jouko Kalliomaa, Elämäni Sankari ry, hallitus
Harri Ruotsalainen, Elämäni Sankari ry, hallitus
Antero Rönkä, Elämäni Sankari ry, hallitus
Ilkka Niiranen, Elämäni Sankari ry, rahastonhoitaja
Mira Aalto, Elämäni Sankari, Sankarikouluttaja
Matti Koski, Hyvinkään poliisi
Anu Valkama, Hyvinkään nuorisotoimi/ Nuorisotyöntekijä
Simo Varjonen, Hyvinkään nuorisotoimi/Nuorisotoimen päällikkö
Lise-Lotte Sundell, Hyvinkään opetuspalvelukeskus/IP-koordinaattori
Maija Jokinen, Hyvinkään Jää-Ahmat P92/Joukkueenjohtaja
Janne Peräsalmi, Hyvinkään opetuspalvelukeskus/Vehkojan koulun vararehtori
Yrjö Sipilä, Hausjärven yläste/Rehtori
Valtteri Salmi, Mood House Oy
Juha Kaakinen, Sosiaalikehitys Oy
Maija Säkjärvi, Sosiaalikehitys Oy